

prof. dr hab. Izabella Zielecka-Panek
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji
dziedzina: sztuki, dyscyplina: sztuki muzyczne

Cieszyn, 17 lipca 2023 r.

Recenzja

w przewodzie doktorskim mgr Jing Luo w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki muzyczne, prowadzonym przez Radę Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Sztuki w Szczecinie

Zlecaniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Sztuki Muzyczne przy Akademii Sztuki w Szczecinie, pismo L.dz.PRDSM-33/2023 z dnia 1.06.2023 r, dotyczące uchwały Rady, zlecenie podjęte na podstawie uchwały z dnia 20 lipca 2018 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym w zakresie sztuki /Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, art.190 pkt.2,3

Dotyczy:

przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie sztuki muzyczne **mgr Jing Luo**

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Sztuki pisma sygnowanego datą 1.06.2023 r. informującego o decyzji Komisji Doktorskiej przy Radzie Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Sztuki w Szczecinie dotyczącej powierzenia mi funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Jing LUO, został dołączony opis dzieła artystycznego w wersji elektronicznej (w j. polskim i w j. angielskim) na nośniku pendrive wraz z nagraniem na płycie DVD koncertu doktorskiego z dnia 14 grudnia 2022 roku, a także partytura utworu także na nośniku pendrive

Na pracę doktorską Pani mgr Jing Luo zatytułowaną

Cykl oratoryjny Song of Eternal Sorrow Huang Zi jako przykład połączenia tradycji nowatorstwa we współczesnej kreacji kompozytorskiej Beaty Wróblewskiej.

Analiza formalna i problemy wykonawcze z perspektywy dyrygenta

składają się dwa elementy:

1. dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku elektronicznym (płyta DVD)
2. opis dzieła artystycznego w j. polskim i angielskim na nośniku pendrive

Praca doktorska-dzieło artystyczne

Nagranie DVD przedstawione w postępowaniu przewodowym jest prezentacją dzieła wykonanego podczas koncertu pt.: Song of Eternal Sorrow, który odbył się w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Gdańsku 14.12.2022.

W programie znalazło się oratorium *Song of Eternal Sorrow* Beaty Wróblewskiej.

W realizacji dzieła artystycznego udział wzięli:

Agnieszka Nurzyńska – soprano solo

Damian Giczewski – baryton solo, recytator

Chór 441 Hz (kierownictwo: dr hab. Anna Wilczewska)

Orkiestra projektowa we współpracy z Neo Quartet (kierownictwo: dr hab. Karolina Piątkowska-Nowicka)

Jing Luo – dyrygent

Za Doktorantką: „nadrzędnym celem niniejszej pracy jest przedstawienie także polskim melomanom oratorium *Song of Eternal Sorrow*, szeroko znanego jedynie chińskiej publiczności. Dzieło to, dzięki nowej szacie dźwiękowej, stworzonej przez Beatę Wróblewską, ma szansę zyskać rozgłos także poza granicami Chin, a zapoznanie przyszłych wykonawców tego dzieła z jego problematyką i wykonanie koncertowe z udziałem polskich artystów, z pewnością przyczyni się do jego popularyzacji”.

„Współczesna twórczość kładzie nacisk na zróżnicowane związki pomiędzy tradycją i nowoczesnością, narodem i światem. Autorka uważa, że jest to dobra okazja, aby umiejętnie połączyć tradycyjną chińską muzykę i język chiński ze współczesnym zachodnimi technikami twórczymi”.

Przedmiotem pracy Doktorantki jest nieznane w Polsce dzieło twórców chińskich, Huang Zi, Lin Shengxi, według tekstu Wei Hanzhanga z początków XX wieku. To pierwsze chińskie oratorium *Song of Eternal Sorrow*, pochodzące z 1932 roku, oparte na tekstach słynnego w Chinach poematu Bai Juyi z dynastii Tang (618-907). Tematyką dzieła jest historia tragicznej miłości cesarza Tang Xuanzonga i jego konkubiny Yang Yuhuan. Tragiczna historia miłości w rzeczywistości jest dziełem przepełnionym duchem patriotyzmu.

W pierwotnej wersji oratorium zostało skomponowane na następujący skład wykonawczy: solistów, chór z towarzyszeniem fortepianu. Nowej aranżacji w 2022 roku podjęła się kompozytorka związana z Akademią Muzyczną im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Beata Wróblewska. W „Refleksjach Beaty Wróblewskiej zamieszczonych w Aneksie opisu dzieła Kompozytorka bardzo pozytywnie wypowiada się na temat kontaktów artystycznych z doktorantką. Stwierdza, że „spotkania z doktorantką Jing Luo, konstruktywna wymiana myśli, symbolika zawarta w kompozycji (...) dodatkowo zainspirowała mnie do podjęcia wewnętrznego dialogu z drugą kulturą w celu odnajdywania podobieństw w sposobach muzycznego myślenia. W wyniku poszukiwania zbieżności, pomimo zastosowania przez kompozytorów różnych środków i systemów skalowych, stwierdzam istnienie paralelnych sposobów postrzegania, zestawiania myśli muzycznych, ich rozwijania, tworzenia kontrastów, porównywalnych sposobów podkreślania muzyką

tekstu, tworzenia konstrukcji o ściśle przemyślanej energetyce, tworzenia zdarzeń muzycznych i sposobów zagospodarowania pola dźwiękowego na przestrzeni utworu.

W nowej szacie dzieło *Song of Eternal Sorrow* składa się z introdukcji i dziesięciu części.

Introdukcja, wstęp instrumentalny stanowiący wprowadzenie do głównego dzieła, została dodana przez Beatę Wróblewską, mimo że nie ma tej części w oryginalnej wersji *Oratorium*.

1. Introdukcja
2. Część pierwsza – Muzyka niesiona wiatrem była boska i słyszana wszędzie
3. Część druga – Siódmego dnia siódmego miesiąca w Pałacu Wiecznego Życia
4. Część trzecia – Rebelianci biją w bębny aż ziemia drży w Yuyang
5. Część czwarta – Czar pięknej muzyki pryska
6. Część piąta – Sześć gwardii cesarskich odmówiło wymarszu – co można zrobić?
7. Część szósta - Konkubina Yang zabita u kopyt rumaka
8. Część siódma – Dźwięk dzwonek w deszczową noc rozdziera serca
9. Część ósma – Góry wyglądają iluzorycznie pośród chmur
10. Część dziewiąta – Południowy Dziedziniec konkubin zarósł trawą
11. Część dziesiąta – Ten smutek trwa wiecznie

Aranżerka zaproponowała następujący skład wykonawczy w nowej wersji oratorium *Song of Eternal Sorrow*:

solisci: sopran i baryton, chór oraz orkiestra w składzie: flet, obój, fagot, trąbka, kotły, gong, trójkąt, harfa oraz kwintet smyczkowy. Kompozytorka zdecydowała o niewykorzystywaniu tradycyjnych instrumentów chińskich. Wybrano instrumenty, które jak się okazało z powodzeniem imitują brzmienie tradycyjnych instrumentów chińskich.

Doktorantka mgr Jing Luo prowadziła zespół wykonawczy (chór, orkiestra, solisci) z wzorcową świadomością dyrygencką, wyróżniającą umiejętnością pracy z zespołem, olbrzymią muzykalnością, cierpliwością, wrażliwością muzyczną, konsekwencją w dążeniu do celu, dokładnością w pracy dyrygenta zarówno w interpretacji partytury jak i w działalności społecznej podczas przygotowania wydarzenia (praca indywidualna z muzykami). Umiejętnie wykorzystwała wrodzone uzdolnienia muzyczne (muzykalność, dobry słuch, poczucie rytmu, pamięć muzyczną) i konsekwentnie wyrażała je właściwą techniką dyrygowania. Gest dyrygencki niezwykle piękny, ze szczególnie aktywnie prowadzoną i muzykującą lewą ręką był zrozumiały dla wszystkich wykonawców. Jing Luo czytelnym ruchem przekazywała wykonawcom instrukcje agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne.

Podczas koncertu stanowczo potrafiła również kontrolować i nie ulegać chórowi, który być może ze względu na barierę językową w jednej z części trochę zbyt mało sugestywnie w stosunku do przekazywanego tekstu literackiego prezentował swoją partię. Miało się wrażenie, że chór wycofuje się i jest poza ruchem dyrygentki (chór męski cz. VI). Znakomicie Dyrygentka poradziła sobie z tym niewielkim problemem.

Całość koncertu dyrygentka prowadziła przy pomocy nut, ale obserwując jej pracę stwierdzam, że koncert poprowadziła właściwie z pamięci.

Rezultat artystyczny był adekwatny do doświadczenia artystycznego wykonawców. Chór 441 Hz radził sobie bardzo sprawnie z niestandardową muzyką opartą na pentatonice

z chińskim tekstem. Przypuszczalnie muzyka chińska w niewielkim stopniu znana jest śpiewakom. Zdarzały się uchybienia intonacyjne lub brzmieniowe, szczególnie w wyższych rejestrach głosów wysokich (cz. IV tenory, cz. VIII sopran - finał części) jednak nie miały one większego wpływu na odbiór utworu, który zaskakiwał i zachwycił. Świadomość odkrywania dzieła nieznanego, w nieznannej nam stylistyce chińskiej muzyki, a jednak zaaranżowanej przez polską kompozytorkę Beatę Wróblewską satysfakcjonowało mnie - słuchacza, który z olbrzymią atencją wsłuchiwał się w rozwiązania harmoniczne i interpretacyjne muzyki.

Osobiście zachwycił mnie również tekst utworu oparty na historycznym tysiąc pięciusetletnim tekście literackim. Jestem pełna podziwu dla zespołu chóralnego, a także dla solistów za chęć i wspaniałe przyswojenie wymowy oryginalnego tekstu chińskiego.

Soliści Pani Agnieszka Nurzyńska - sopran oraz Pan Damian Giczewski – baryton, recytator, zachwycają barwą głosu. Szczególnie zachwyciła mnie Pani Sopran lekkością interpretacji, muzykalnością i pełnym profesjonalizmem wykonania. W przypadku głosu barytonowego podczas wykonania w języku chińskim odczuwa się lekką niepewność, co zmieniło się diametralnie podczas recytacji w języku angielskim.

W opisie dzieła Doktorantka umieściła fragment wypowiedzi solistów. Pani Agnieszka Nurzyńska, wskazała : „, Jeżeli chodzi o kwestie wokalne to tak naprawdę nie było to dla mnie najłatwiejsze do zaśpiewania, za względu na fakturę obydwu części. Z niskiego rejestru musiałam się szybko wspinać na góry i z powrotem."

Natomiast Pan Damian Giczewski podsumował pracę z oratorium: „w warstwie językowej największą trudnością było przygotowanie tekstu w języku chińskim, wyzwaniem okazało się wyłapanie niuansów brzmieniowych niektórych słów i zastosowanie ich tak, aby tekst był zrozumiały dla odbiorcy. Równie trudne było odnalezienie w prozodii całych wyrażen i zdań. Okazało się również, że często jeden znak chiński oznacza całe wyrażenie lub zdanie w języku polskim, co wymagało zmiany myślenia o frazie oraz o tym, co niesie ze sobą słowo".

Orkiestra projektowa we współpracy New Quartet to zawodowa orkiestra, która rewelacyjnie wpisała się w charakterystykę partytury. Mimo problemów o jakich pisze Doktorantka (np. brak czasu na zmianę pedałów w harfie) nie odczuwa się niepokoju wykonawców. Instrumenty wspaniale imitują tradycyjne instrumenty chińskie, co jest zasługą wrażliwości i doświadczenia instrumentalistów. Zdarzają się problemy intonacyjne, szczególnie w V cz. , jednak tak jak w przypadku zespołu chóralnego nie rzutują one na odbiór całości kompozycji.

Na szczególne uznanie zasługuje olbrzymie zaangażowanie wszystkich wykonawców i chęć współpracy z młodą dyrygentką.

Podsumowując całość prezentacji dzieła artystycznego przedstawionego w załączonym do dokumentacji nagraniu DVD, oceniam pozytywnie, uznając, że spełnia ono wymagania art.187 ust.1 i 2 z dnia 20.07.2018

Podsumowując walory dyrygenckie należy stwierdzić, iż Doktorantka Jing Luo pokazała się jako kreatywna, ambitna, konsekwentna, zaangażowana artystka, niezwykle sprawnie kontrolowała przebieg kompozycji, zachowując wzorowy kontakt z zespołem i pewność prowadzenia formy, czym dowiodła, że jest dyrygentką świadomą i kompetentną.

Praca doktorska-opis dzieła:

Rozprawa doktorska - opis dzieła artystycznego pt. **Cykl oratoryjny Song of Eternal Sorrow Huang Zi jako przykład połączenia tradycji nowatorstwa we współczesnej kreacji kompozytorskiej Beaty Wróblewskiej. Analiza formalna i problemy wykonawcze z perspektywy dyrygenta** zawarta jest na 156 stronach, poprzedzona wstępem oraz dopełniona podsumowaniem, bibliografią i aneksem, w którym znalazły się sylwetki twórców, materiały graficzne dotyczące koncertu, tekst kompozycji w tłumaczeniu na język polski, wymowa tekstu chińskiego, spis przykładów, spis tabel, refleksje Beaty Wróblewskiej na temat aranżacji, program dzieła artystycznego, partytura utworu Beaty Wróblewskiej na nośniku elektronicznym – pendrive, praca doktorska – Dzieło artystyczne na płycie DVD i nośniku elektronicznym – pendrive, opis dzieła artystycznego w języku polskim i angielskim na nośniku elektronicznym – pendrive.

Nie umieszczono streszczenia w języku polskim i angielskim.

We wstępie Autorka omawia uwarunkowania artystyczne, które przyczyniły się do wyboru tematu pracy. Jasno przedstawia cel, którym jest prezentacja polskim melomanom oratorium Song of Eternal Sorrow, szeroko znanego jedynie chińskiej publiczności. Nie omawia na wstępie szczegółów dotyczących drugiej części tematu, a mianowicie „Analiza formalna i problemy wykonawcze z perspektywy dyrygenta”

Praca składa się z czterech rozdziałów, wstępu i podsumowania.

Rozdział pierwszy przedstawia historię rozwoju formy oratorium na świecie i w Chinach. Rozdział jest napisany powierzchownie. W oparciu o literaturę przedmiotu problem mógłby oprzeć się o głębsze ujęcie tematu, szczególnie wiedzy dotyczącej europejskiej muzyki oratoryjno-kantatowej, która miała znaczący wpływ na powstanie pierwszego oratorium. Jako osoba czytająca opis dzieła chciałabym również poznać więcej szczegółów dotyczących chińskiej muzyki oratoryjno – kantatowej. W większości Autorka opiera się na wymienieniu w sposób tabelaryczny kompozycji. Tylko w niektórych przypadkach zostaje krótko opisane dzieło.

Rozdział drugi poświęcony został omówieniu strony literackiej dzieła. Przedstawiona jest geneza powstania i znaczenie tekstu literackiego. Z olbrzymim zainteresowaniem zapoznałam się z tłumaczeniami tekstu. Zafascynowały mnie szczegóły dotyczące dopasowania rymów oraz układu ust przy wymowie chińskich głosek i wyrazów. Układ ust w oratorium ma znaczenie w przedstawieniu nastroju danej części. Np. w cz. I Autorka zwróciła uwagę na wyraz twarzy śpiewaków, podnoszenie kącików ust i uśmiech podczas wymowy określonych głosek, co miało potęgować uczucie radości, sielanki w tej części utworu. Podobnie wykorzystanie spółgłosek szczelinowych w III cz. powoduje zaciśnięcie zębów, które ma obrazować gniew społeczeństwa w opisie literackim. Pani Jing Luo szczegółowo opisała wykorzystanie rymów do nastroju danej części.

Autorka w tej części pracy często odnosi się do Wikipedii. Ta strona internetowa nie jest źródłem naukowym i właściwie nie powinna być wykorzystywana w pracy naukowej.

Wydaje się jednak uzasadnione wykorzystanie tego źródła, ze względu na brak dostępu do innych materiałów, w których byłaby możliwość odnalezienia szczegółów dotyczących omówienia poszczególnych części poematu Bai Juyi.

W rozdziale trzecim dokonano dogłębnej analizy budowy formalnej oraz podstawowych elementów muzycznych w nowej wersji utworu autorstwa Beaty Wróblewskiej.

Rozdział czwarty natomiast stanowi omówienie dostrzeżonych w pracy nad utworem problemów wykonawczych zarówno z orkiestrą (smyczkową, dętą, z instrumentami perkusyjnymi), chórem i solistami. Prawidłowo skonstruowane zostały problemy wykonawcze w utworach oraz zaproponowane rozwiązania w zakresie korygujących ćwiczeń.

Trudności jakie napotkała Doktorantka związane były z chińskim tekstem utworu, jego wymową, artykulacją, prozodią słowa. Trudności dotyczyły również sfery muzycznej, licznych zmian metrum, tempa, nietypową melodyką, dynamiką, agogiką i artykulacją. Z wielką ciekawością przeczytałam podrozdział dotyczący nauki chińskiej wymowy z chórem i solistami. Bardzo zainteresowały mnie szczegóły dotyczące chińskich tonów oraz zbieżności z wymową polskich głosek. Dyrygentka porównała i wykorzystała wiedzę dotyczącą specyfiki języka polskiego i chińskiego.

Doktorantka Jing Luo sama opisuje największe problemy z jakimi spotkała się podczas realizacji dzieła.

W pracy z chórem największy problem to chińska artykulacja i dykcja zupełnie różna od kultury słowiańskiej, oparta na skali pentatonicznej i skali pentatonicznej siedmiostopniowej, tonalność j. chińskiego (zróżnicowane 4 tony: równy, opadający, wznoszący i wznosząco-opadający).

Aby pomóc wykonawcom Doktorantka przygotowała transkrypcję oraz nagranie z fonetyczną wymową tekstu kompozycji.

Problemy związane z tekstem wynikały również z braku podobnych fonemów w języku polski i języku chińskim, a także nieobecna w języku polskim, a występująca w chińskim samogłoska. Dla lepszego zrozumienia Autorka przygotowała ilustrację obrazującą układ narządów artykulacyjnych przy wymowie samogłosek nieobecnych w j. polskim.

Autorka rozwiązała również problem dyftongów występujących w j. chińskim. Zalecała, aby jeżeli na dyftong przypada więcej dźwięków, to należy śpiewać na jego ostatniej sylabie.

Podczas prób przygotowujących wykonanie oratorium, a skupiających się na ćwiczeniu wymowy języka chińskiego Doktorantka zalecała ćwiczenia artykulacyjne w celu polepszenia dykcji. Były to większości standardowe ćwiczenia stosowane przez chórmistrzów.

Pozostałe problemy wskazane przez Autorkę to błędne akcentowanie sylab, problemy z intonacją wynikające ze skomplikowanej wymowy tekstu oraz trudnych figur rytmicznych. Dla rozwiązania problemu Autorka opracowała własne ćwiczenia ułatwiające rozwiązanie problemów rytmicznych i artykulacyjnych.

Kolejnym problemem była duża ilość znaków chromatycznych oraz śpiewanie w wysokim rejestrze, co powodowało zbytne zaciskanie gardła oraz problemy intonacyjne.

Do problemów w prowadzeniu orkiestry Doktorantka zaliczyła problem w określeniu pulsu na początku każdej części, szczególnie tam gdzie występują takty niepełne, a także

wykonanie kwintol, sekstol i septol, ujednolicenie oddechów i artykulacji w sekcji instrumentów dętych, osiągnięcie równowagi pomiędzy umieszczonymi oznaczeniami dynamicznymi, a generowanymi efektami akustycznymi w sekcji instrumentów perkusyjnych.

W podsumowaniu pracy Autorka odnosi się raz jeszcze do genezy powstania oratorium *Song of Eternal Sorrow* oraz do całego procesu powstania dzieła. W kilku słowach przedstawia przygotowanie dzieła oraz podsumowuje słowami, w których stwierdza, że „dzięki wielkiemu wkładowi pracy, jaki został włożony w przygotowanie wykonania koncertowego tego dzieła, dyrygentce udało się zrealizować wszystkie założone cele i przedstawić polskiej publiczności, pierwsze chińskie oratorium w nowej wersji instrumentalnej.

Całość tekstu dysertacji doktorskiej napisana jest przystępnym językiem, cechuje ją konsekwencja myśli. Bardzo szczegółowo konstruowane są przypisy, które wskazują pomocniczy nurt rozważań i dodatkowe informacje, dzięki temu zachowana jest klarowność tekstu podstawowego. Występują drobne błędy edytorskie.

W mojej ocenie zabrakło jednak choć w niewielkim stopniu przedstawionej metodologii pracy badawczej. W temacie dysertacji znajduje się podtemat dotyczący problemów wykonawczych, co sugeruje przeprowadzenie wnikliwej analizy w poszukiwaniu skutecznych metod rozwiązania problemów wykonawczych. Tym samym konieczne jest metodologiczne wskazanie sposobów rozwiązania problemów badawczych. We wstępie rozprawy znajdują się jednozdaniowe opisy wykorzystanych metod, bez wnikania w szczegóły badawcze oraz bez rozwinięcia myśli. Nie przedstawiono szczegółowo opisu technik i narzędzi badawczych, a także grupy badawczej. (W mojej opinii zabrakło szczegółowego opisu wykonawców. Dla lepszego poznania recenzent musiała sięgnąć do zasobów internetu, a znaleziona tam wiedza była w kilku przypadkach już nieaktualna i wymagała doprecyzowania).

W całości jednak rozprawa posiada istotne walory poznawcze-kieruje zainteresowania czytelnika w kierunku muzyki chińskiej i języka chińskiego.

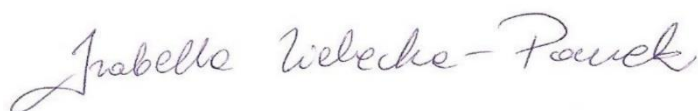
Biorąc pod uwagę walory pracy merytorycznej, dydaktycznej i artystycznej stwierdzam, że mgr Jing Luo wykazała się odpowiednią wiedzą teoretyczną i przygotowaniem w dyscyplinie sztuki muzyczne. Przedstawiona do recenzji pracę doktorską Pani magister Jing Luo w postaci dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie DVD oraz jego opisu **Cykl oratoryjny *Song of Eternal Sorrow* Huang Zi jako przykład połączenia tradycji nowatorstwa we współczesnej kreacji kompozytorskiej Beaty Wróblewskiej. Analiza formalna i problemy wykonawcze z perspektywy dyrygenta** oceniam pozytywnie.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z przedstawioną dokumentacją oraz pracą doktorską w postaci dzieła artystycznego **Song of Eternal Sorrow** i jego opisu **Cykl oratoryjny Song of Eternal Sorrow Huang Zi** jako przykład połączenia tradycji nowatorstwa we współczesnej kreacji kompozytorskiej Beaty Wróblewskiej. Analiza formalna i problemy wykonawcze z perspektywy dyrygenta stwierdzam, że mgr **Jing Luo** zaprezentowała oryginalne rozwiązanie problemów dyrygenckich związanych z realizacją opisanego dzieła muzycznego i wnosi wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzyczne.

Całość dzieła artystycznego przedstawionego w załączonym do dokumentacji nagraniu oraz opisie dzieła oceniam pozytywnie, uznając, że spełnia ono wymagania art.187 ust.1 i2 z dnia 20.07.2018.

Tym samym wnioskuję o przyznanie **mgr Jing Luo** stopnia doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki muzyczne.



prof. dr hab. Izabella Zielecka-Panek